

***METODY PRACY W PORADNICTWIE
INDYWIDUALNYM
I GRUPOWYM
NA PRZYKŁADZIE
SZKOLNYCH OŚRODKÓW KARIERY***

opracowała: Grażyna Żabińska

Poradnictwo indywidualne

to spotkanie lub kilka spotkań indywidualnych „klienta” z doradcą zawodowym, podczas których wspólnie pracują nad rozwiązaniem sytuacji problemowych, które mogą dotyczyć:

- Wyboru drogi zawodowej
- Zmiany kwalifikacji zawodowych
- Rozwoju kwalifikacji zawodowych
- Poszukiwania zatrudnienia
- Dostosowania zawodowego do warunków rynku pracy oraz świata pracy

Podstawowymi metodami pracy w poradnictwie indywidualnym są:

- Wywiad zawodowy
- Rozmowa doradcza
- Obserwacja
- Metody testowe

Wywiad zawodowy - to rozmowa kierowana, mająca na celu uzyskanie przez doradcę jak najwięcej informacji na temat przydatności zawodowej ucznia.

Doradca zadaje pytania i uzyskuje odpowiedzi, zachęca i inspiruje go do swobodnych wypowiedzi.

Zalety wywiadu:

- ✓ szybkie poznanie ucznia,
- ✓ możliwość poznania minionych faktów i przeżyć rozmówcy,
- ✓ nawiązanie bezpośredniego kontaktu,
- ✓ możliwość stworzenia warunków, w których występują pożądane zachowania lub reakcje słowne.

Wady wywiadu:

- ✓ nie zawsze uczeń potrafi przekazać to, co odczuwa,
- ✓ prowadzący nie zawsze jest obiektywny, co prowadzi do zahamowania rozmówcy,
- ✓ uczeń może przekazywać niedokładne lub zmyślane dane

Rozmowa doradcza - to rozmowa doradcy z uczniem, w czasie której wspólnie dążą do rozwiązania konkretnego problemu.

Metody prowadzenia rozmów:

- ✓ **Stosowanie „wytrychów”**, zaproszenie słowne, czyli taki skierować do ucznia komunikat, aby zasygnalizować mu gotowość wysłuchania.
- ✓ **Stawianie pytań** - ale nie zbyt bezpośrednich, by nie dokuczyć uczniowi, by go nie zawstydzić i by nie poczuł, że doradca ma nad nim przewagę.

- ✓ **Parafrazowanie** - czyli streszczanie wypowiedzi ucznia własnymi słowami, aby uniknąć błędnego zrozumienia klienta.
- ✓ **Wербalizowanie** - treści emocjonalnych ucznia - ale należy uważać by nie interpretować stanu emocjonalnego ucznia na wyrost.

Obserwacja - to podstawowa metoda, polegająca na świadomej, celowej i planowanej obserwacji zachowań ucznia i rejestracji przebiegu zjawisk i zdarzeń.

Cechy dobrego obserwatora to:

- ✓ Koncentruje się na warunkach, w których aktualnie przebywa uczeń, czyli pokój w którym przeprowadzana jest rozmowa, warunki atmosferyczne, pora dnia, itp.
- ✓ Koncentruje się na reakcjach zewnętrznych klienta.
- ✓ Na podstawie zewnętrznych reakcji ucznia wnioskuje o odpowiadających im treściach psychologicznych.

Słabe strony obserwacji:

- ✓ Czasochłonna.
- ✓ Niewłaściwie interpretowana.
- ✓ Interpretacja generalizowana (np. zbyt mała ilość danych).
- ✓ Niekompletnie i niedokładnie rejestrowane dane.

Metody testowe - to narzędzia zawierające element pomiaru, tzw. testy psychometryczne.

Ich celem jest zastosowanie obiektywnego pomiaru zdolności, umiejętności czy cech osobowości ucznia na podstawie wykonanych testów (sposobu i poziomu wykonania).

Najczęściej wykorzystywanymi testami kwalifikacyjnymi są:

- ✓ testy uzdolnień,
- ✓ testy zdolności,
- ✓ testy zainteresowań,
- ✓ testy na inteligencję,
- ✓ testy osiągnięć,
- ✓ testy predyspozycji zawodowych.

Poradnictwo grupowe

to znajomość i umiejętność zastosowania podstawowych zasad zachowania grupy i przewodzenia w grupie, aby pomóc członkom grupy w zrozumieniu i rozwiązywaniu ich problemów.

Metody prowadzenia zajęć grupowych:

- ✓ Aktywność twórcza
- ✓ Akwarium
- ✓ Burza mózgów
- ✓ Demonstracje, pokazy i filmy
- ✓ Dyskusja grupowa
- ✓ Gra
- ✓ Inscenizacja i odgrywanie ról

- ✓ **Kwestionariusz**
- ✓ **Praca w małych grupach**
- ✓ **„Przełamywanie lodów”**
- ✓ **Rozmowa w parach**
- ✓ **Studium przypadku**
- ✓ **Technika grupy nominalnej**
- ✓ **Symulacja**
- ✓ **Udzielanie informacji zwrotnej**

Aktywność twórcza - to metoda, która polega na wykonywaniu np. wytworów plastycznych, historyjek, piosenek, które mogą stanowić metaforę omawianego zagadnienia.

Akwarium - metoda używana do obserwacji procesów zachodzących w grupie, polega ona na podziale grupy i utworzeniu dwóch zamkniętych kręgów, przy czym krąg zewnętrzny to obserwatorzy, a wewnętrzny - wykonujący zadania.

Burza mózgów - technika służąca rozwiązywaniu problemu, tj. kilka osób wymienia i zapisuje różne pomysły związane z zagadnieniem i po kilku minutach wszyscy oceniają ich wartości i przydatność.

Demonstracje, pokazy i filmy -
to praktyczna metoda pokazywania
uczestnikom jakiejś umiejętności;
często w tym celu używane są filmy.

Dyskusja grupowa - to wymiana informacji, opinii i doświadczeń na zadany temat; może ona również zmierzać do określonego celu końcowego i podjęcia decyzji.

Gra - metoda dająca uczestnikom
możliwość przećwiczenia tego,
czego się nauczyli, w bezpiecznej
i zabawowej atmosferze.

Inscenizacja i odgrywanie ról -
opiera się na rzeczowym opisie
sytuacji; najbardziej przydatna jest
inscenizacja sytuacji konfliktowej,
która wywołuje emocje i posiada
wiele rozwiązań, a odgrywanie ról
może być także elementem studiów
przypadków lub symulacji.

Kwestionariusz - ma charakter samooceny ucznia lub grupy; uczestnicy oczekują informacji zwrotnej, którą otrzymują po samodzielnym wypełnieniu kwestionariusza (wyniki indywidualne nie powinny być ujawnione przy całej grupie).

Praca w grupach - polega na podziale uczestników na zespoły 3-7 osobowe; każda grupa opracowuje ten sam temat, po czym dokonują swoich prezentacji i zostaje wybrana grupa, która zrobiła to najlepiej.

„Przetamywanie lodów” -
gry i ćwiczenia mające na celu
wzajemne poznanie się uczestników,
czyli „rozluźnienie” atmosfery.

Rozmowa w parach - to krótka
dyskusja lub wymiana informacji
miedzy dwiema osobami.

Studium przypadku - polega na przedstawieniu konkretnej sytuacji problemowej, a celem grupy jest zdiagnozowanie tej sytuacji i określenie jej rozwiązania.

Technika grupy nominalnej -
każdy z uczestników ma możliwość
tworzenia własnych pomysłów,
ale musi prowadzić do zespołowego
podjęcia decyzji.

Symulacja - to metoda wiązana, składająca się ze studium przypadku oraz odgrywania ról; wymaga dużej aktywności ze strony uczniów, ale tym samym rozwija umiejętności negocjacyjne i podejmowanie decyzji.

Udzielanie informacji zwrotnej -
zwykle wiąże się z końcem jakiejś
formy aktywności lub z końcem
funkcjonowania grupy;
uczestnicy udzielają informacji
zwrotnych.

**Zalety i wady
poradnictwa
indywidualnego
i grupowego**

Rozmowa indywidualna

Praca grupowa

Zalety

- doradca nawiązuje bliższy kontakt z uczniem
- łatwiej jest im zbudować relacje opartą na zaufaniu
- ma możliwość dokonania precyzyjniejszej analizy sytuacji w jakiej znajduje się uczeń, jak również jego potrzeb
- doradca może mu ułatwić wypowiedzenie się, pomoc w werbalizacji, w kojarzeniu, ułatwić zrozumienie jego problemów i otoczenia

- dana osoba czuje się mniej odosobniona
- współdziałanie między uczestnikami sprzyja dynamice grupy
- grupa generuje więcej pomysłów niż jednostka
- łatwiej jest pobudzać aktywność grupy (można wykorzystać aktywizujące, bardziej zróżnicowane ćwiczenia)
- poza korzyścią jaką uczeń czerpie z wykonywanej wspólnie z grupą pracy, może on uzyskać informacje zwrotne i poczucie, że został uznany, że ma swoje miejsce, swoją rolę, że może nawiązywać więzi emocjonalne

Rozmowa indywidualna

Praca grupowa

Wady

- ryzyko nawiązania reakcji „emocjonalnych”, relacji „sympatii”
- ryzyko, że klient zmusi doradcę do odegrania roli eksperta
- ryzyko, że zamiast osiągnąć większą autonomię, wytworzy się więź o charakterze zależności
- pewnych ćwiczeń nie można wykonywać indywidualnie, istnieje ryzyko mówienia o działaniu zamiast stawiania człowieka w sytuacji działania

- osoby nieśmiałe mogą mieć problemy z wypowiedaniem się
- czasem trudno jest mówić o treściach zadań, które dotyczą spraw intymnych
- może pojawić się ryzyko konfliktu
- trudniej jest wspierać członków grupy
- członkowie grupy nie znajdują się w takiej samej sytuacji i nie mają takich samych potrzeb
- pewne ćwiczenia okazują się pożyteczne tylko dla niektórych

Rozmowa indywidualna

Praca grupowa

Jak walczyć z wadami

Należy:

- wytyczać punkty odniesienia i granice
- zachować „serdeczny dystans”
- czuwać nad tym, by zawsze wyposażać daną osobę w stosowne instrumenty

Należy:

- określić reguły funkcjonowania grupy
- szczególną uwagę zwrócić na tych, którzy mają więcej trudności
- używać technik ułatwiających uczestnikom włączanie się do pracy
- proponować uczestnikom pracę w podgrupach, w parach
- osobom, które robią najszybsze postępy, powierzać odpowiedzialne funkcje
- zaproponować krótkie spotkania indywidualne